

Centenáriumi felolvasóülés

Március 20-án a Szegedi Akadémiai Bizottság előadótermében a JATE II. számú Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Magyar Irodalom Tanszéke, a TIT Csongrád megyei Szervezete és a Szegedi Akadémiai Bizottság rendezésében tudományos felolvasó ülést tartottak Kosztolányi Dezső születésének 100. évfordulója alkalmából.

A szép számú hallgatóság előtt a tanácskozást dr. Gréza Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár nyitotta meg, ezt követően pedig Kiss Ferenc tanszékvezető főiskolai tanár tartott előadást, *A homo aestheticus* címmel.

A továbbiakban a két tanszék munkatársai ismertették Kosztolányi művének

egy-egy részére vonatkozó kutatásait. Péter László kandidátus Kosztolányi és Szeged kapcsolatáról beszélt, Illia Mihály egyetemi docens Kosztolányi egy versmotívumáról szolt. Baranyai Zoltán egyetemi adjunktus Kosztolányi korai novelláit elemezte, Szigeti Lajos egyetemi adjunktus pedig Kosztolányi és József Attila kapcsolatát. Sebéné Madácsy Pirokska főiskolai docens Kosztolányi francia vonatkozásait ismertette, Kovács András főiskolai adjunktus pedig a Széphalom című folyóiratban folytatott Ady-reviziót foglalta össze. Végül Zsoldos Sándor egyetemi hallgató Esti és Sárkány címmel Kosztolányi és Somlyó Zoltán kapcsolatát elemezte.

Végül is milyen ez a klub?

A JATE-klub működése az utóbbi időben vitát váltott ki. Ez a vita még nem nagyon került a nyilvánosság elé, bár a klub vezetősége február végén fórumot szervezett e célból. Mint arról lapunk olvasói is értesülhettek, sem a fórum, sem az ún. Hyde park nem váltotta be igazán a hozzájuk fűzött reményeket. Mivel a vita a „kulisszák mögött” továbbra is folytatódik, lapunk szeretne nyilvánosságot adni az eltérő véleményeknek.

Kozma József, a JATE KISZ-titkára:

— A hallgatók nem érzik magukénak a klubot, s ezen változtatni kell! Akár merész kísérletezéssel is, de vissza kell őket hódítani. A Hyde parkot nem tartom igazán jó ötletnek, hiszen aki nem jár le a klubba, az ott nem fog rosszat mondani róla...

Hangsúlyozni szeretném, hogy senkinek sem a klub szakmai színvonalával van problémája! Csak éppen úgy látszik, hogy ez a magas szakmai színvonal arra nem elég, hogy klubéletet teremtsen. Szükséges olyan módszerek kidolgozása, amelyek előmozdítják azt, hogy a hallgatók rendszeresen lejárjanak!

Szabados Gyula, III. éves joghallgató:

— A JATE-klub szakmailag az ország egyik legjobb klubja. Azt sem lehet mondani, hogy nincs klubélet esténként lejárni a hallgatók, a programoknak van közönségük. Úgy érzem, inkább szervezeti problémák vannak, például a rendezők tevékenysége nem egy esetben kifogásolható. Amennyire tudom, senki sem akar rendező lenni. Ugyanakkor azok, akik mégis vállalják,

nemegyszer szemtelenek, pófátlanok. Hangsúlyozom, ezt én még nem tapasztaltam (általában hetente egyszer megyek le), de több ismerősöm panaszkodott már erre. A hiba egyébként talán nem is klubban van, hanem a hallgatókban. Miért nem járnak le? Nem érnek rá, vagy nincsenek kialakult baráti társaságok, baráti körök. Ami a jövőt illeti: azt hi-

szem, járható út, ha a karok vállalják, hogy öntevékenyen szerveznek programokat. Amíg ez nem alakul ki, addig nincs aktivitás, s addig felesleges szabadon hagyni a csütörtököket. Talán be lehetne vezetni valamiféle „nyílt napok”-at. Tehát például szombat-vasárnap is nyitva tarthatna a klub, s ekkor kisebb létszámú közösségek, körök saját maguk szervezhetnének programokat, műsorokat. Aztán a büfé választékát is lehetne növelni. És ki lehetne alakítani valamilyen tacepao-rendszerrel, ahol vélemények, bírálatok jelenhetnek meg.

Takács József, II. éves bölcsész:

— Lépést kell tartani a korszerű irodalmi, képzőművészeti stb. áramlatokkal! Mikor volt itt ezeket bemutató program, vagy mikor lehetett a JATE-klubban például kísérleti filmetek látni? Vagy például az ELTE lapjának, a Jelenlétnek a szerkesztőit miért nem hívják meg? Azt hiszem, ezeknek kellene fórumot, s a bemutatkozásokra lehetőséget biztosítani. Olykor esetleg „művészi” színvonalról függetlenül, hiszen az elsődleges cél az lenne, hogy az egyetemisták megismerkedhessenek ezekkel az irányzatokkal, vagy ezekkel az alkotókkal. Vagy miért nincs például — hogy szervezeti gondról is szóljak — ideiglenes belépő? Mert mi van akkor, ha én egy félévben csak négy programra vagyok kíváncsi? Miért vegyem meg akkor az egész félévre szóló beléőt?

Mátó Tibor, IV. éves joghallgató:

— A szakmai színvonallal különösebb gond nincs, de a belépő például túl drága. Ugyanakkor akik más vállalatnál, intézménynél, dolgoznak, azoktól talán 200 forintnál többet is lehetne kérni. Sok baj van azonban a rendezőkkel. Előfordult például, hogy ELTE-s hallgatókat nem engedtek be a klubba, s ez mégiscsak abszurd! Ezen mindenképp változtatni kell

szó szerint! Attól tartok egyébként, hogy a rendezőknek még csak a fele sem JATE-s hallgató, s ez nem helyes. (Kérdésem: a szerdai nap valóban a volános rendezőké-e?) Ki van írva, mi lehet rendezőnek jelentkezni, de rendszerint csak egy időpontot adnak meg. Mi van, ha valaki akkor éppen nem ér rá? De a legnagyobb probléma a hangnemmel van! Arról nem is beszélve: hallottam olyan esetről, hogy a rendezők tiszteltbeli igazolványra is 40 forintos belépőt kértek a diszkóba, két személytől. Csak nem a saját zsebükre dolgoznak? Azt sem tudom, hogy a büfé miért nyit később. Vagy ha így van, miért nem írták ki a pontos nyitási időt a műsorfüzetbe? Vagy: ha a klub 11-ig tart nyitva, akkor miért fél 11-kor utasítanak ki? Úgy látom, minden probléma a rendezőktől indul ki. Mindenképpen szükséges, hogy hallgatók legyenek a rendezők és az ügyelvezetők is! Továbbá problémám van az általános nyitvatartással. Miért nem lehet szeptemberben, a beiratkozás napján kinyitni a klubot? Vagy miért zárják be azonnal, ha valamilyen szünet vagy ünnep van? Holott éppen ilyenkor lenne időnk lemenni. S ha sokan elutaznak is, nem mindenki, s legalább korlátozott időtartamú nyitvatartásra szükség lenne. A Kormosnak (klubvezető — B. Gy.) a szakértelme megvan, de nem biztos, hogy azt csinálja, amit kellene. A nagy lehetőséget a klubtanácsban látom. Minden karról két-két fő valamint a KISZ-bizottság képviselője alkotja. A tanács már többször összeült, de sohasem teljes létszámúban. A bölcsészek például még egyszer sem jelentek meg! Azt hiszem, ki kell dolgozni, hogy a klubtanács mennyire szólhat bele a klub ügyeibe. Jobb, ha egy testület dönt alapkérdésekben is, nem egy ember.

(A vitát nem zárjuk le. Következő számunkban további véleményeket ismertettünk, megadjuk a szót a klub vezetőségének, de bárki hozzászólását szívesen vesszük!)

BELÁNYI GYÖRGY

Egy földrész önmagát keresi

Ariel és Kalibán — a latin-amerikai esszé klasszikusai

Ariel a légi szellem, és Kalibán a vad és idétlen sehonnai — Shakespeare ismeret hőséi — szimbolikus alakjaivá és pólusaiivá váltak a latin-amerikai gondolkodásnak. E két alak értelmezése köré csoportosíthatók azok a feszítő kérdések, melyek e földrész gondolkodóit a felfedezés óta foglalkoztatják: Kik vagyunk? Mit jelent nekünk Amerika és mit jelent Európá? Simón Bolívarról kezdve Carpentierig történészek, politikusok, írók, költők érdeklődésének középpontjában állnak ezek a kérdések. Ezt érzékelteti az *Ariel és Kalibán* című esszé-kötet, mely a latin-amerikai gondolkodás szinte minden jelentős alakjának egy-egy írását tartalmazza. A XIX. sz. elején az önállóság válás időszakában még optimista a válasz: Amerika be fogja tölteni azt a világtörténelmi szerepet, melytől megilleti. (Andrés Bello).

A századvég beköszöntével azzal párhuzamosan, hogy Latin-Amerika helyzete bonyolultabbá válik, kiütőköznek fejlődésének problémái, árnyaltabb és kevésbé bizakodó megközelítések kerülnek napvilágra.

„A miénk is meg nem is a spanyol nyelv. A nyelv számunkra egy a sok bizonytalanság közül. Olykor álarc, olykor szenvedély — de sohasem szokás” — mondja Octavio Paz. Hiányzik a saját nyelv, mely a saját gondolkodás kifejeződése, és amely nem helyettesíthető a bennszülött nyelvvel, már azért sem, mert „Nekünk éppoly idegen és értelmetlen egy maja, mint egy hindu templom (O. P.). Meglepő ez egy mexikói szájából.

Visszatérő vád, hogy Európa nem adott lehetőséget a saját kultúra kibontakoztatásához, de az is megállapítható, hogy Latin-Amerika sem tartotta sokáig fontosnak, hogy önálló kultúrája legyen. Átvette az európai formákat anélkül, hogy alkalmazta volna saját viszonyaira. „Rászorulunk Európán kulturális

eredményeire, csak hogy amikor átültetjük őket a mi világunkba, túlságosan hatalmasnak tartjuk, mert nincs merszünk hozzáigazítani őket az amerikai valósághoz.” (Leopold Zea).

A latin-amerikai ember tudomásul vette ezt a helyzetet, elismerte saját kisebbségét és sokszor dicsekedett is vele.

Mi lehet a megoldás? Mindenképpen csak az, amit Zea és Urena is megfogalmaz: el kell ismerni, hogy az európai kultúra a bölcsőnk, de ki kell alakítani azt egyedi hangot és kifejezőmódot ami csak ránk jellemző. Újra és újra felbukkan ezekben az írásokban annak az igénye, hogy megfogalmazzák Latin-Amerika és Európa egymáshoz való viszonyát. Sok a keserű szájjú megállapítás. „Nem, mi nem megéltük történelmünket, hanem akár egy büntetést, megszenvedtük... Mi nem alanyai, hanem tárgyai vagyunk a történelemnek. (O. P.)

José Enrique Rodó uruguayi író 1900-ban írt esszéjében máshogy vázolja fel ezt a kapcsolatot. A születő észak-amerikai imperializmust azonosítja Kalibánnal, akinek minden tétét az érdekek közvetlen célszerűsége irányítja, az anyagi jólét hajléshozója ő, s bár Rodó eredményeit elismeri, hiányolja belőle a szellemi és művészi produkciókat, a jó ízlést. Ez a Kalibán képtelen arra, hogy választ adjon az emberi élet nagy kérdéseire, de a civilizáció letéteményesének szerepében tetszeleg, s az óvilág szellemi magasabbrendűségét akarja elhomályosítani. Vele áll szemben Ariel, minden szellemi érték szimbolikus hordozója, aki nemcsak az óvilágot, hanem Latin-Amerikát is magában foglalja, s ezáltal a két kultúra szoros kapcsolatát hangsúlyozza.

Ez a mű a kiindulópontja a sorra születő Ariel és Kalibán interpretációknak, melyekben a szituáció és a személyek sorra módosulnak.

Retamar, kubai irodalompolitikus gyökeresen elhibázottnak tartja a Rodó-i koncepciót. Felfogásában az európai kultúra semmilyen szerepet nem játszik, sőt bátran mondhatjuk, hogy annak megtagadása áll a fő helyen. „A mi jelképünk tehát nem Ariel... hanem Kalibán. Nekünk meszticeknek... mindez különösen világos: Prospero meghódította a szigetet, legyilkolta őseinket, rabszolgáivá tett Kalibánt és megtanította a nyelvét... Ugyan mi más a mi történelmünk, a mi kultúránk, ha nem Kalibán történelme és kultúrája...”

Más lehetőség is megfogalmazódik a kötetben, A. Reyes képviseli az amerikai nemzetek egyesülésének gondolatát. A jelen helyzet erre nem sok reményt ad.

Az esszéik fő vonulatát ezek a gondolatok adják, de emellett sok érdekes téma is felbukkan még. A Latin-Amerikában található kultúrák bonyolultsága foglalkoztatja F. Ortizt, Brusone az afrikai vonalat kutatja. De e komoly írások mellett említhetünk olyan cikkeket is mint: „A nagyvárosi mániá, mint nemzeti betegség”, „A csokoládés mint büntetés”. Carpentier szavaival élve az amerikai csodás való eleve-nedik meg.

Talán nem mellékes kérdés Ariel személyének olyan beállítása, mely szerint ő az értelmiséget képviseli. Csak-hogy a jelen számára éppen egy fontos ismertetőjegyet nem hordozna magában; ez önálló és szabad alkotás lehetőségét, amely Prospero szolgájaként nem adatik meg számára.

Új szint és tartalmat jelent ez a válogatás a latin-amerikai irodalomban is szakirodalomban, s ezért ismerem nyugodt szívvel ajánlani mindenkinek, mert problémafelvetése, identitáskeresése hasonló a kelet-európai gondolkodást foglalkoztató kérdésekhez. (Európa, 1984)

R. NÉMETH MÁRIA

Derült égből a glossza

Diszkó

Előrebocsajtom, nem azért adom közre az alábbi történetcskét, mintha egy bizonyos diszkóra vagy úgy általában a diszkókra vonatkozóan jellemzőnek tartanám. Ellenkezőleg: meggyőződésem, hogy a diszkózó fiatalok túlnyomó többsége a társasági lét szabályait messzemenőkéig szem előtt tartva, kulturáltan szórakozik az effajta helyeken (e megállapítás egyenlőre a fő- és mellékkelviségek takarítónőinek véleményével), s csak egyes elszigetelt esetben fordul elő ennek ellene szóló jelenség. Ezeket a mélyeket azonban kötelességünk pellengérré tenni, kötelességünk a rákfenekeket kiszűrni (hasonlóképpen, mint annak idején társadalmunkból az imperialista bérének sokaságát, csak nem annyira), hogy teljes tisztaságban és nagyszerűségében álljunk előttünk e sajátos képződmény: a magyar diszkó.

Történt, hogy egy népes társaság tagjaként — több-szereplővel — én is egy ilyen rendezvényen szórakoztam kulturáltan, amikor két jól...
Erősen furdalta oldalunkat a kíváncsiság, hogy mily autósoda lehetett a gyors siker titka — a sofőr maliga-fokát tekintve egy robot-kormányos önjáró masinát

hogy mindenki lássa — slusszkulcs csörgedezett. Pecsenesen járva hordozták végig tekintetüket a jelenlévőkön: rutinellenőrzést végeztek.

Balra mellettünk, immár jó ideje, két hölgyemény árulta a petrezselymet. „Hány forint kilója?” — akartuk éppen megérdeklődni, de Kulcsosörgetős — mileként Old Shatterhand az életre törő szü ogallalla harcost — megelőzött bennünket. Valami bemutatkozásféle után a két újondujú pár tancparkett felé el. Minden- meg a kulcsosomó volt a kézben, hanem más is, de ezt izléstelenység volna részletezni: már szó érné a ház-olást, ami-ő! amian is mal-ladozik már a vakolat.

Erősen furdalta oldalunkat a kíváncsiság, hogy mily autósoda lehetett a gyors siker titka — a sofőr maliga-fokát tekintve egy robot-kormányos önjáró masinát

sem tartottunk lehetetlennek —, így nem átalítottunk a diszkó elől utánanézni ennek, hogy aztán még sokáig folytassuk kulturált szórakozásunkat.

Trabant volt.

—di—ván

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja
Felelős szerkesztő: GRÓF ROZSA
Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119
Megjelenik havonta kétszer: Ár: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint
Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Telefon: 12-623. Telex: 82-282.
Felelős kiadó: Kovács László igazgató
Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720
1985. IV. 10. — 1024 —
ISSN: 0230-791X
Felelős vezető: Dobó József igazgató